

Sportfiskarnas synpunkter gällande skrivelse inför Naturvårdsverkets beslut om licensjakt på gråsäl samt Naturvårdsverkets beslut om skyddsjakt på knubbsäl och vikare.

Ärendenr: NV-08762-20, NV-08763-20 och NV-08764-20.

Bakgrund

Naturvårdsverket har för avsikt att fatta beslut om licensjakt efter gråsäl för 2021 och början av 2022 med hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar. Naturvårdsverket har vidare för avsikt att på eget initiativ fatta beslut om skyddsjakt på knubbsäl och vikare för 2021 och början av 2022 för att förhindra allvarlig skada på fiske och överväger att i detta även inkludera fiskodlingar samt att även tillåta skyddsjakt för att skydda fisk vid utsättningsplatser och fredningsplatser. För att få ett bra beslutsunderlag vill Naturvårdsverket samråda kring ett antal förslag och frågeställningar.

Inledning

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) är en demokratiskt uppbyggd ideell organisation och det organiserade sportfiskets företrädare i Sverige. Vår vision är ett hållbart fiske i friska vatten – för alla. Förbundet har idag 60 anställda och organiserar över 65 000 medlemmar. Sportfiske är en av Sveriges viktigaste fritidsaktiviteter med långt över en miljon utövare som varje år lägger mer än fem miljarder kronor på sitt fiske.

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) önskar lämna följande synpunkter:

Sportfiskarna tackar för möjligheten att bidra med synpunkter i frågan. Detaljfrågor kring saker som specifika jakttider eller rena jaktfrågor är inte inom ramen för Sportfiskarnas huvudsakliga kompetens och har därför i stort lämnats obesvarade. Vi sympatiserar dock med den huvudsakliga inriktningen i det utskickade materialet, alltså ökad möjlighet till jakt på säl och då särskilt i för svaga fiskbestånd viktiga vattenområden. Sådana områden är främst vattendrag, åmynningar, fredningsområden, lekplatser, utsättningsplatser och restaurerade våtmarker (så kallade gäddfabriker) i innerskärgården. Detta är också vattenområden där det historiskt sett sällan eller aldrig dokumenterats den här typen av problematik. I övrigt förhåller sig svaren till Naturvårdsverkets tio utskickade frågeställningar, se nedan.

1. Skador och övrig påverkan orsakad av säl

Det är för Sportfiskarna och våra medlemmar uppenbart att ett skifte har skett på senare tid, med mer och mer säl i de inre delarna av skärgård och kustområden. Stockholms skärgård är ett typexempel på det, men det finns många fler exempel. Att sälbestånden på många håll runt svenska kusten har återhämtat sig från låga nivåer till de högsta nivåerna i modern tid är en stor naturvårdsmässig framgång. Samtidigt är överfiske och övergödning de huvudsakliga orsakerna till att många kustfiskbestånd nu befinner sig på väldigt låga beståndsnivåer. Detta innebär att de under de senaste decennierna kraftigt tillväxande bestånden av grå- och knobbsäl kraftigt hämmar återhämtningen av dessa kustfiskbestånd. Längs ostkusten finns forskningsunderbyggda teorier om att det storskaliga industrifisket efter främst sill och skarpsill i Östersjön tvingat in gråsälstammen allt längre in i skärgården och nära land. På västkusten har beståndskollapsen av utsjöfiskbestånden från decennier av kommersiellt överfiske varit monumental och att knobbsälen även här i takt med den kraftiga populationsökningen kan ha ändrat jaktbeteende till i många fall jakt i sötvatten är inte otroligt.

Utöver detta faktum får Sportfiskarnas 60-talet anställda löpande rapportering om en problembild som ökat kraftigt de senaste åren. Det handlar om förekomsten av jagande säl i områden där det historiskt sett aldrig eller ytterst sällan funnits den här typen av omfattande problematik, exempelvis i gäddfabrikerna och uppe i vattendrag. Sportfiskarna vill betona att de stora satsningarna på våtmarksrestaureringar längs ostkusten ofta är finansierade med statliga medel i syfte att hjälpa till att strukturera upp ekosystemet genom att producera gäddor och ta upp näring. Andra vatten som Ljusnan, Indalsälven, Dalälven, Norrtäljeån, Nyköpingsån, Motala ström, Göta älv, Öreskilsälven med flera är tänkta som fiskeplatser för allmänheten och inkomstkällor för de som förvaltar vattnen. Med det vill Sportfiskarna accentuera det stora behovet av att jakten genomförs både på kusten och inne i skärgården/fjordsystemen, med målet att skydda våra fiskbestånd.

Även längs västkusten är problematiken påtaglig, och där ser vi i än större grad hur decennier av kommersiellt överfiske mer eller mindre utplånat exempelvis lokala torskbestånd och där de flesta kommersiellt fiskade rovfiskarterna är på en så låg beståndsnivå att de flesta hittas under någon av Rödlistans tre hotkategorier och bara är en bråkdel av nivåerna på 1980-talet.

Ett axplock av alla dessa uppgifter med sälproblematik listas nedan och Sportfiskarna bidrar självklart gärna till att förstärka kunskapsunderlaget om så anses behövas. Notera att sambanden mellan nedgången av ett fiskbestånd i kombination med förekomsten av säl sällan eller aldrig är ett beforskat område, men att trenderna i många av de nedan listade exemplen är mycket tydliga. Precis samma problembild gäller givetvis även för storskarvens underart mellanskarv.

- ✓ Sportfiskarnas gäddfabrik Enviken. En till flera sälar har under de senaste vårarna legat i utloppet av vattendraget. Det har också varit säl i nedre delarna av den närbelägna Bergshamraån, ett av norra Stockholms läns viktigaste vattendrag för fisk.
- ✓ Sportfiskarnas och Baltic2020:s gäddfabrik i Säbyviken. Upp till tre sälar vid vattendragets utlopp. Har enligt uppgift setts fånga gäddor.
- ✓ Sportfiskarnas gäddfabrik Kalvandö-Evlinge. En säl stationär utanför mynningen i flera år. Har setts fånga gäddor.
- ✓ Avsnörda skärgårdsvikar i Östergötland och kraftigt ökad närvaro av säl längs Sörmlandskustens innerskärgård, ofta i grunda lekvikar på våren.
- ✓ Mängden vittnesuppgifter om stora mängder gäddkadaver efter att säl ätit mjukdelar/maginnehåll på stora gäddor och lämnat huvud och skelett, har ökat kraftigt längs ostkusten på några få år. Mycket finns dokumenterat. Fenomenet får ses som nytt i denna skala, och är mycket allvarligt sett till gäddans kraftiga nedgång längs större delen av ostkusten sedan 90-talet. Ett tidigt exempel på detta observerades också i en liten mar på östra Gotland. Enligt uppgift rörde det sig då om 20–30 gäddkadaver.
- ✓ Tullviksbäcken, Väddö. En av få genuina öringpopulationer i Stockholms län. Liten bäck där öringen är beroende av högvatten för att stiga. I väntan snurrar de ofta i viken utanför. Där har under de senaste åren en säl jagat. Öring med stora bitskador har observerats i bäcken. En biolog från Sportfiskarna har sett sälen jaga lekfisk som flytt upp bland strandstenarna.
- ✓ Ljusnan. Stora problem i mynningsområdet, framförallt nära avelsfällan från juli och året ut, vilket är den tid då det är stora mängder lax och öring på en liten yta och sälens påverkan är stor både för sportfisket och avelsverksamheten.
- ✓ Indalsälven vid Bergeforsen. Stora mängder säl (55–60 st.) utanför mynningsområdet. Stora mängder sälskadad laxfisk i älven. Enligt uppgift sköts sex sälar uppe i älven under 2020.
- ✓ Dalälven, Älvkarleby. Sälar har varit stationära nedanför kraftverket där de ätit lax och öring i flera år.
- ✓ Norrtäljeån. Vid minst två tillfällen under senare år har säl varit långt upp i ån och ätit mängder av fisk.
- ✓ En eller möjligtvis två sälar i nedre delen av Nyköpingsån upp till Nyköpingshus, cirka 500 m från mynningen. Setts äta såväl öring som andra fiskarter.
- ✓ Nedre Motala ström, där sälen under flera år mer eller mindre stationerat sig i ån och födosöker frekvent. Fisket efter öring och lax har mer eller mindre kraschat i

Norrköpings rikskända cityfiske, samtidigt som mycket säl observerats så sent som den gångna hösten och inledningen av vintern.

- ✓ I Göta älv finns idag stora mängder säl så långt upp som till det nedersta kraftverket vid Lilla Edet, som mest sex sälar varav en bekräftats som gråsäl. En av sälarna tog sig under våren 2020 upp med slussarna och jagade hela våren och sommaren i Göta älv vid Trollhättan, innan den i november tog slussen tillbaka igen. Det är ett välkänt fenomen med säl som jagar lax vid kraftverket i Lilla Edet.
- ✓ I Göta älv anses också det rikskända gäddfisket runt Nödinge-Älvängen-Lödöse ha kollapsat de senaste åren. Tidsmässigt sammanfaller detta med att som mest fyra sälar, varav en möjligtvis är en gråsäl, observerats jaga och äta gädda i samma områden. Det finns både bild- och videomaterial på sälar med fångade storgäddor.
- ✓ I Ljungskile ligger det numera ofta 15–20 sälar i mynningen till viken, varav många ofta syns vid närliggande Bratteforsån. Utanför Anråsån jagar säl frekvent på grunt vatten och i Örekilsälven är säl långt upp i älven idag vanligt.

2. Jakttider samt områden och tid för inventering

Sportfiskarna uppfattar att det finns tveksamheter i metodiken kopplat till inventering av säl. Exempel finns på platser där säl inventeras utan att det är platser som sälen egentligen prefererar. Under inventeringstillfällena kan det finnas någon enstaka säl där medan 100-tals kan ha samlats på andra platser. Utan att Sportfiskarna har frågan på skrivbordet så har vi ändå uppfattat att inventeringsmetodiken kan behöva ses över för att ge ett bättre kunskapsunderlag. Det finns på goda grunder anledning att tro att populationen av gråsäl förmodligen är betydligt större än vad inventeringar hittills indikerat. Samma diskussion är vanlig kopplad till mellanskarv.

3. Antal sälar som får fällas i respektive geografiskt område

Inga synpunkter, utöver att det är viktigt med kontinuitet i tilldelningen av antalet sälar som får jagas. Vid en liten tilldelning skapas sällan incitamenten för jägare att utbilda sig och på längre sikt bidra till det som under många år enbart varit skydds jakt på relativt få sälar. Med en ökad tilldelning (helst i form av licensjakt) blir intresset större och risken för att tilldelningen inte skjuts av minskar.

4. Villkor för skydds jakt på knobbsäl och vikare

Sportfiskarna delar Naturvårdsverkets syn på att jakten tydligt ska riktas mot skadegörande individer. Sportfiskarna är också, mot bakgrund av de kraftigt ökande problemen som tillkommit med de växande populationerna, mycket positiva till de förslag som

Naturvårdsverket ytterligare listar som förslag som övervägs för inte minst utsättningsplatser och fredningsområden. För exempelvis utsättningsplatser skulle en sådan jaktmöjlighet möjliggöra isättning av fisk då förhållandena verkligen är som mest gynnsamma. Detta maximerar både de ekonomiska och biologiska intressena.

För fredningsområden handlar det om att skydda fiskbestånd som samlas i dessa områden under en särskild tid och som då är skyddade från alla fiskemetoder. Detta är inte sällan fredningsområden där Sportfiskarnas medlemmar själva varit medverkande till att reglera sitt eget fiske, till förmån för ökade skyddszoner för fisk under exempelvis lekvandring. Ett väl beforskat område är 8+fjordar, fjordsystemet runt Tjörn och Orust där både områden och fisket efter vissa arter stängts helt. Istället för fiske utgörs nu dödligheten av stora mängder säl och mellanskarv. Vid inventeringar i området runt Orust togs det fram ett genomsnitt på 111 sälar i snitt per månad, detta alltså i ett område som skapats för att rädda de sista spillrorna av kustnära rovfiskbestånd.

Sammantaget är flera av de lokala torskbestånden på västkusten utrotningshotade eller redan borta. Även östersjötorskens överlevnad påverkas av den kraftigt expanderande gråsälstammens utbredning och predation. Även knobbsäl ökar på svenska sydkusten. För de svenska fiskbeståndens sista refug – det trålningsfria Öresund med dess unikt starka fiskbestånd – ses nu också en ökad förekomst av både knobbsäl och gråsäl. Att skydda de sista resterna av dessa kustfiskbestånd och då med start i fredningsområden måste vara högprioriterat för de förvaltande myndigheterna.

Naturvårdsverket listar själv de huvudsakliga motiven till ett extra skydd av fisk i de här områdena genom förklaringen ”*att detta är områden där allvarliga skador kan uppstå och att enskild därför ska kunna förhindra allvarlig skada när skadan uppstår utan att behöva ansöka om och invänta beslut om skydds jakt för detta. Det ligger också i linje med inlämnat förslag till regeringen om skydds jakt på skarv på enskilds initiativ och innebär därmed en konsekvent hantering vid skydds jakt på de arter som kan göra skada vid dessa situationer*”.

5. Annan lämplig lösning

Metoder för att skrämja bort sälarna från fiskeplatserna kan fungera, men precis som med mellanskarv innebär metoden bara en förflyttning av problemet till ett annat område. För yrkesfisket är problemen ofta att säl lärt sig följa efter fiskebåtarna och vittjar redskapen innan yrkesfiskaren, inte sällan medan yrkesfiskaren drar upp näten till båten. Detta gäller inte bara i södra Östersjön utan bekräftas bland annat av yrkesfisket längs Norrlandskusten. Erfarenheten tyder också på att det inte bara är gråsäl utan även vikare som lärt sig detta och av skadorna tyder det på att det är flera sälar som äter tillsammans. Sälskadeersättningen kompenserar en del, men inte för skadorna på fiskbestånden. Sälskadeersättningen som betalas ut är också en kraftig samhällsekonomisk förlust, vilket

kan visas med exempelvis Uppsala läns siffror där ersättningen under 2015–2017 låg på i snitt ca 800 000 kr/år.

Populationsnivåerna av säl (och mellanskarv) är i många svenska kustområden historiskt höga, samtidigt som beståndsnivåerna av kustfiskbestånden på många håll är historiskt låga. På grund av denna mänskligt orsakade obalans i ekosystemet krävs i nuläget helt enkelt en decimering av sälbestånden, med start i särskilt viktiga områden som fredningsområden och i sötvatten.

Sportfiskarna vill slutligen betona att licensjakt även på knubbsäl skulle innebära en bättre kontinuitet för jägarna och därmed incitament att utbilda sig för den i sammanhanget mycket krävande säljakten. Vidare anser förbundet att möjlighet till jakt även i naturreservat/nationalpark måste finnas, om ett tydligt behov finns.

6. Utbildning

Inga synpunkter.

7. Rutiner för och omfattning av bärning och provtagning

Inga synpunkter.

8. Åtterrapporering och utvärdering av skyddsjakten på knubbsäl och vikare

Inga synpunkter.

9. Åtterrapporering och utvärdering av licensjakt på gråsäl

Inga synpunkter.

10. Övrigt

Inga övriga synpunkter.

För Sportfiskarna,

Sten Frohm
Generalsekreterare

Markus Lundgren
Chef region Väst

Sportfiskarna
Svartviksslingan 28
167 39 Bromma
info@sportfiskarna.se